

TYT - AYT

EDEBİYAT

**VİDEOLU KONU ANLATIM KİTABI
VE
ONLINE SORU BANKASI**

Ferhat Gökhan KIRDAĞ

İÇİNDEKİLER

1. KONU		
TARİH İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI	7	
2. KONU		
METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI	10	
3. KONU		
GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT	20	
TEST 1	27	
TEST 2	29	
4. KONU		
COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER (ŞİİR)	33	
TEST 3	81	
TEST 4	83	
TEST 5	87	
TEST 6	91	
TEST 7	93	
TEST 8	95	
TEST 9	99	
TEST 10	101	
5. KONU		
SÖZ SANATLARI (EDEBİ SANATLAR)	103	
TEST 11	113	
6. KONU		
OLAY ÇEVRESİNDE OLUŞAN EDEBİ METİNLER	115	
TEST 12	141	
7. KONU		
GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER	143	
8. KONU		
ÖĞRETİCİ METİNLER	153	
TEST 13	161	
OKUMA PARÇASI	170	
TEST 14	171	
9. KONU		
DESTAN DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI (İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI)	173	
TEST 15	189	
TEST 16	191	
TEST 17	193	
TEST 18	195	
TEST 19	197	
10. KONU		
İSLAM UYGARLIĞI ÇEVRESİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI	201	
TEST 20	221	
TEST 21	223	
TEST 22	227	
11. KONU		
BATI TESİRİNDEKİ TÜRK EDEBİYATINA GİRİŞ	229	
TEST 23	257	
TEST 24	259	
TEST 25	261	
TEST 26	263	
TEST 27	265	
12. KONU		
TANZİMAT DÖNEMİ EDEBİYATI (1860-1896)	269	
TEST 28	287	
TEST 29	291	
TEST 30	295	
TEST 31	297	
TEST 32	299	
TEST 33	301	
13. KONU		
SERVETİFÜNUN EDEBİYATI (EDEBİYATİCEDİDE) (1896 – 1901) VE FECRİATİ TOPLULUĞU(1909-1912)	303	
SERVETİFÜNUN EDEBİYATI (EDEBİYATİCEDİDE) (1896 – 1901)	303	
TEST 34	319	
TEST 35	321	
TEST 36	323	
TEST 37	325	
TEST 38	327	
FECRİATİ EDEBİYATI (1909-1912)	331	
OKUMA PARÇASI	336	
TEST 39	337	
TEST 40	339	
TEST 41	341	
TEST 42	343	
14. KONU		
MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ (1911-1923)	345	
TEST 43	367	
TEST 44	369	
TEST 45	371	
TEST 46	375	
TEST 47	377	
15. KONU		
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI (1923...)	381	
16. KONU		
CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ÖĞRETİCİ METİNLER	389	
TEST 48	399	
TEST 49	401	
17. KONU		
CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER (ŞİİR)	405	
TEST 50	415	
TEST 51	419	
TEST 52	421	
TEST 53	423	
TEST 54	427	
TEST 55	429	
TEST 56	433	
TEST 57	437	
TEST 58	439	
TEST 59	441	
TEST 60	443	
TEST 61	445	
TEST 62	449	
TEST 63	453	
TEST 64	457	
18. KONU		
CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE OLAY ÇEVRESİNDE OLUŞAN EDEBİ METİNLER	461	
TEST 65	469	
TEST 66	473	
TEST 67	475	
TEST 68	479	
TEST 69	483	
TEST 70	485	

NOTLARIM

EDEBİYAT VE SOSYOLOJİ İLİŞKİSİ

- İnsanların toplum olarak yaşayışının ve insanın diğer insan ve doğa ile olan münasebetinin incelendiği sosyoloji bilimi ile edebiyat arasındaki ilişki çok yoğundur.
- İnsanı anlatan edebiyat; insanları birlikte tutan değerler, örf, adet ve gelenekler, toplumsal yaşamın kuralları gibi insan ilişkileri hususunda sosyoloji biliminin verilerinden yararlanır.

EDEBİYAT VE PSİKOLOJİ İLİŞKİSİ

- İnsanın yalnızlaşması, içine kapanması, kalabalıkların birbirinden uzaklaşması, ruhsal bunalımlar, kıskançlık, hırs, aşk, bunalım gibi duygu durumlarının anlatıldığı bir edebi eserde yazar ya da şair psikoloji biliminden yararlanır.
- **Edebiyat; tıp, astronomi, fizik, coğrafya vb. gibi bilim dalları ile dolaylı yollarla ilişkilidir.**

EDEBİYAT – TARİH İLİŞKİSİ

- **Tarih** geçmiş zamanlarda yaşayan insan topluluklarının her türlü faaliyetlerini yer ve zaman bildirerek sebep-sonuç ilişkisi içinde anlatan bilim dalıdır. **Edebiyat tarihi** ise bir ulusun yüzyıllarca meydana getirdiği edebi eserleri inceleyerek geçirdiği dönemleri sosyal çevresiyle beraber, kronolojik bir sıra içinde inceleyen bilim dalıdır.
- **Edebiyat tarihi** Edebi türlerin gelişimini, edebi dönemleri, dönemin sosyal hayatını, siyasi olaylarını, sanatçıların hayatlarını, sanatçıların eserlerini inceleyen bir bilim dalıdır.
- **Dünyada edebiyat tarihi alanındaki ilk çalışma** İtalyan tarihçi Vico tarafından yapılmıştır.
- **Bizde ilk edebiyat tarihi denemesini** Ziya Paşa 1874'te "Mukaddime-i Harabat" ile yapmıştır.
- **Edebiyat tarihi alanındaki ilk eserimiz** ise Abdulhalim Memduh'un yazdığı "Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye"dir.
- **İlk bilimsel edebiyat tarihi çalışmalarını** Fuat Köprülü yapmıştır.

TÜRK EDEBİYATI DEVİRLERİ

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERE AYRILMASINDAKİ ÖLÇÜTLER

DİL ANLAYIŞI

En eski dilimiz Orta Asya'ya özgü nitelikteydi; İslam'ın kabulüyle dil anlayışımız da değişmiş, dilimizdeki Arapça ve Farsça kelimeler artmıştır. Batı'nın etkisi ve inkılaplarla dilimiz, günümüzdeki haline ulaşmıştır.

NOTLARIM

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

Metinlerin Sınıflandırılması'nda sadece sözlü anlatım türlerini ele alacağız. Yazılı ve göstermeye bağlı anlatım türlerini dönemlerine göre ele alarak diğer konularda vereceğiz.

SÖZLÜ İLETİŞİM TÜRLERİ

- Söylev
- Forum
- Münazara
- Genel Kurul
- Tebliğ
- Panel
- Tartışma
- Kongre
- Röpörtaj
- Konferans
- Seminer
- Açık Oturum
- Genel Kurul

SÖYLEV (NUTUK)

- Nutuk, kelime anlamı olarak “söz, lakırdı; söyleyiş, söylemek kuvveti” demektir. Türkçede bu kelime daha çok “bir topluluğa karşı söylenen söz, hitabet” karşılığında kullanılmaktadır.
- Dinleyenleri coşturmak ve belli bir amaca yöneltmek, onlara bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir isteği, bir ülküyü aşılacak, önemli açıklamalarda bulunmak için yapılan etkili, coşku dolu konuşmalardır.
- Söylevin giriş cümlesi toplumun dikkatini çekecek türden olmalıdır. Hatta ilk cümleler şiirsel bir üslupta olabilir.
- Gelişme bölümünde ise konu her türlü belgelerle konu açılır, örneklenir ve ispatlanmaya çalışılır. Dinleyicinin tansiyonunu yükseltecek fikirlerle sorulu cevaplı cümlelerle sonuç bölümüne geçiş sağlanır.
- Sonuç bölümünde ise işlenen konunun önemi ve toplumdaki tesirleri kesin ve etkili bir dil ile anlatılır.
- Mustafa Kemal Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku söylev türüne en güzel örnektir.

KONFERANS

- Hazırlıklı ve plânlı konuşma türlerindedir. Herhangi bir bilimsel alanda, topluluk karşısında yapılan konuşmalara Konferans denir.
- Konferansı verecek kişi, kelimelerin telaffuzuna, (diksiyona) ve dil bilgisi kurallarına dikkat etmelidir. Verilmek istenen düşünceler; açık, anlaşılır ve orijinal olmalıdır.

NOTLARIM

- 15-20 dakikalık zaman diliminde yapılan bir sözlü anlatım türüdür. Konular bilimsel ve akademik olup uzmanlık gerektirir. Konunun anlatımında daha özel bir konuşma dili vardır. Konuyla ve alanla ilgili terimler ve terminoloji ön plandadır. Bildiri dinleyicileri, konuyla yakından ilgilenenlerden oluşur.
- Bildirinin konferanstan ayrıldığı nokta hem zaman hem konu hem de dinleyici açısından daha sınırlı olmasıdır. Sonuç olarak konferansın indirgenmiş hali demek de mümkündür.

SEMPOZYUM

- Belli bir konuyu aydınlatmak amacıyla, bilim adamı ve araştırmacıların bir araya geldikleri ve konuşmacıların konunun belirli bölümlerini sundukları, tartışmalı toplantılardır. Bir başka deyişle; ortaya konan konu hakkında aynı oturumda, çeşitli kişilerin yaptıkları açıklamalı konuşma türüdür.
- Sempozyumda her konuşma, ayrı bir hazırlıktır, fakat birbirini tamamlayıcı söyleşi ve içtenlik havası vardır. Konuşmalardan sonra konuşmacılar, birbirlerine konu ile ilgili sorular sorabilirler. Böylece sempozyumdan “panel”e geçilir. Daha sonra da tartışmalara seyirciler de katılırsa panelden “forum” a geçilmiş olur.

Bildiri metni, şu bölümlerden oluşmalıdır:

- (a) **Giriş:** Araştırılan sorunun tanıtılması ve neden bu konunun ele alındığı, çalışmanın diğer çalışmalar arasındaki yeri.
 - (b) **Deney:** Malzeme ve yöntemin tanıtımı.
 - (c) **Bulgular:** Bildirinin en önemli bölümüdür. Dinleyiciler tarafından beklenen yeni bilgi, belge ve önerilerin açıklanması ve tartışılması.
- Bildiri de konferans gibi bir dinleyici topluluğu önünde okunur. Ancak bildirinin sunulduğu topluluk, o konuda az çok uzmanlaşmış kişilerden oluşur.
 - Ayrıca, bildiri de konferans gibi konuşma ve hitap etme becerisi gözetmek gerekir. Konferansta zaman zaman hazırlanan metinden uzaklaşma söz konusu olabilirken bildiride metne bağlı kalma esastır.

Sempozyumun Özellikleri

- Bilimsel ve ciddi bir sohbet havası içinde geçer.
- Konuşmacılar konuyu kendi uzmanlık alanları açısından ele alır.
- Amaç konuyu tartışmak değil, olumsuz ve olumlu yönleriyle değerlendirerek çözüm üretmektir.
- Bir başkan tarafından yönetilir.

NOTLARIM

PANEL

Bir konunun, karara varmaktan çok, çeşitli yönlerden aydınlatılması için, küçük bir topluluk önünde, bir sohbet havası içinde tartışılmasına panel denir.

Panelin Özellikleri

- Paneli bir başkan yönetir.
- Tartışmacı üyelerin sayısı en az 3, en fazla 6 olabilir. Bunların her biri ayrı bir meslek kolundan seçilmelidir. Böylece konunun belli bir çerçeveye içinde sıkışıp kalması önlenmiş olur. Konu değişik yönlerden işlenir.
- Panel tartışmaları küçük bir salonda, küçük bir dinleyici topluluğu önünde, mikrofonsuz olarak yapılır.
- Panel başkanı ortada olmak üzere, üyeler bir masa etrafında otururlar.
- Panelden önce başkan ve üyeler toplanarak tartışma kurallarını belirlerler.
- Panel başkanı, önce tartışmacı üyeleri dinleyenlere tanıtır. Ele alınan konunun ana hatlarını ortaya koyar. Panel sonunda forum yapılıp yapılmayacağını açıklar.
- Panel resmîyetten uzak samimî bir sohbet havası içinde sürdürülür.
- Başkan, konuşmaların sırasını ve süresini düzenler. Açıklanması gereken konularla ilgili sorular sorar.
- Panelin sonunda, dinleyiciler, panel üyelerine soru sorma imkânına sahiptirler.
- Panel sonunda tartışma, dinleyicilere de geçerse tartışma forum halini alır.

Panel Başkanının Görevleri:

- Konuyu belirtmek,
- Konuşmacılara sırayla söz hakkı vermek,
- Panelin sonunda konuyu derleyip toparlamak,
- Şartlar uygunsa dinleyenlere söz hakkı vermek,
- Konuşmacılara rahat bir ortam hazırlamak.

NOTLARIM

- Seminer; bir konu hakkında bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla düzenlenen toplantılara verilen isimdir. Bir grubun, bir yetkilinin yönetiminde bir sorunu incelemek, araştırmak üzere etkin bir biçimde katılarak yaptıkları çalışma, grup çalışması, toplu çalışma biçimidir.
- Belirli bir bilim dalındaki gelişmeleri, belli bir bilgi düzeyine sahip kimselere tanıtmak amacıyla düzenlenen ve konunun değişik bölümleri, bu bilim dalında otoritesi ve yeteneği kabul edilen kişiler tarafından açıklanan toplantılardır.
- Seminer hazırlamak için, önce konu belirlenir ve bu konu üzerinde sunuma yönelik araştırma yapılır ve sunumu yapacak düzeye, bilgi birikimine ve isteğe sahip kişiler belirlenir. Seminer, bir tür sahne sunumudur ve topluluk önünde yapılacağı için sahne, sahne düzeneği ve seyirci yerleri hazırlanır. Semineri verecek kişilerin sahne korkusunun da olmaması gereklidir.

SUNUM

- Bilgileri yenileyen, pekiştiren, hatırlatan, önemli noktaları öne çıkaran; bir çalışma sonucunu açıklayan; laboratuvar araştırmalarını sunan, anket sonuçlarını ifade eden; önemli olay ve olguları dile getirmek üzere yapılan konuşmalara sunum adı verilir.
- Sunumda amaç; bilgileri yenileme, araştırma ve anket sonuçlarını değerlendirme, bilime katkıda bulunmadır. Sunumlarda dinleyici kitlesinin, konuya ilgi duyan kişilerden oluşur ve sunumda eldeki teknik imkânlardan yararlanmaya özen gösterilir.

Sunumdan Önce Yapılması Gerekenler

- Sunumu yapan kişinin sunumdan önce bazı noktalara dikkat etmesi gerekir.
- Öncelikle bir konu seçilmelidir. Bu konu güncel olmalıdır.
- Sunumun hazırlığında bol ve değişik kaynaktan yararlanmak faydalıdır.
- Sunum yerinin daha önceden görülmesi gerekir.
- Prova yapma, kullanacağı malzemelerin kontrolü sunumu yapan kişinin amacına ulaşmasında yararlı olacaktır.

Sunum Sırasında Yapılması Gerekenler

- Sunum esnasında ciddi, ağırbaşlı, temiz ve derli toplu görünüm önemlidir.
- Sunum yapacak kişi konuşma anında ses tonuna, jest ve mimiklerine, sahneyi veya kürsüyü rahat kullanmaya özen göstermelidir.
- Konuşmacının dinleyicilerle, başta bakışlar olmak üzere, vücut diliyle iletişim kurması daha etkili olur.
- Konuşmacı ses ve kelimelerin doğru telaffuza özen göstermesi gerekir.

NOTLARIM

RÖPORTAJ

- Yazarın okuyucularına bir konuyu inandırmak için kişi, eşya, eser ya da bir yerle ilgili olarak yaptığı incelemeleri, fotoğraflarla süsleyerek, kendi görüşlerini de katarak yazdığı gazete ve dergi yazılarına röportaj denir.
- Röportaj yapacak kişide üstün bir görüş, anlayış ve gözlem yeteneği olmalıdır. Röportaj, bir çeşit haberdir. Fakat, röportajda bilgiden başka, yazarın izlenimleri, düşünceleri, görüşleri de yer alır. Röportajı hazırlayan kişi, konuyu iyice öğrenmeli, yerinde ve gerekli incelemeleri yapmalı, gerekli belgeleri toplamalıdır.
- Röportaj, bir gazete yazısı olmasına karşın, gezi türüyle iç içe olması, bazen sanatsal kaygılarla kaleme alınması, sıradan bir aktarma değil de özel bir yorum değerlendirme değeri taşıması gibi özellikleriyle, edebiyat türü olarak da kabul edilmektedir.

Röportaj türünün belirleyici özellikleri:

- Röportaj da düşünsel plânla yazılır.
- İşlenen konu; toplumsal, sanatsal olay ya da olgu olmalıdır.
- Yazar anlattıklarının doğruluğunu; konuşma, bilgi toplama ve fotoğraflarla desteklemeli, anlattıklarını bir mantık çerçevesine oturtabilmelidir. Her anlattığı, önceki anlattıklarıyla gelişmemelidir.
- Röportaj yazarı; açıklayıcı anlatım, öyküleyici anlatım, betimleyici anlatım ve tartışmalı anlatım gibi bütün anlatım yollarından yararlanır. Okuyucuya konunun önemini kavratmak için örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme gibi nesnel verilerden de yararlanmalıdır.
- Röportaj yazıları zamanla tarihsel belge olabilir.
- Fotoğraf ya da belge kullanılabilir.

KURS

Resmî ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen derslere dayanan ve belli bir süresi olan eğitim etkinliğidir. Dil kursu, hızlı okuma kursu, biçki dikiş kursu, sürücü kursu gibi.

NOTLARIM

GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT

Güzel Sanatlar

Duygu, düşünce ve hayallerin renk, biçim, ses ve ritim gibi unsurlarla güzel ve kendine özgü bir biçimde anlatılmasına **güzel sanatlar** denir. Başka bir ifadeyle güzel sanatlar; insanlarda heyecan, zevk, hayranlık yaratan sanatlardır.

Sanatın Özellikleri

- Estetik bir değer taşır.
- Hayranlık uyandırır.
- Özgündür.
- Güzellik, etkileyicilik, evrensellik, yaratıcılık gibi özellikler taşır.
- Sanat etkinliği yeni bir yapı kurma, şekil verme girişimidir.
- Sanat eseri, sanatçının yorumunu yansıtır.

Sanat Zanaat Ayrımı

- Sanat, güzel olanın peşindedir, fayda gözetmez. Zanaatın temel amacı faydadır.
- Sanat eseri biriciktir. Zanaat eserleri ise birbirine benzer, aynıyından çok sayıda yapılabılır.
- Sanatta yaratıcılık esastır, zanaatta ise yetenek ve beceri ön plandadır.

Bilim Güzel Sanatlar Ayrımı

- Bilim gerçek ve nesnel, sanat ise kurgusal ve öznel.
- Bilim; somut gerçekleri soyut formüller, teoriler, yasalarla anlatmaya çalışır. Sanat ise soyut duygu ve düşünceleri somut olarak ortaya koyar.
- Bilimde doğruluk, sanatta ise güzellik aranır.
- Bilim duyularla algılanabilen gerçeklerle sanat ise duygu, hayal, korku, inanç vb. ile ilgilenir.
- Bilim geneldir, kişiye göre değişmeyen gerçekleri açıklar. Sanat kişiseldir; bireysel duyguları, hayalleri yansıtır.